

Evaluatierapport pilot You share, We Take Care (publieke versie)¹ (artikel 25fa auteurswet/amendement)

Aan : Stuurgroep Nationaal Programma Open Science
Van : Arjan Schalken, VSNU projectleider

Amendement Taverne (artikel 25 fa, auteurswet)

De maker van een kort werk van wetenschap waarvoor het onderzoek geheel of gedeeltelijk met Nederlandse publieke middelen is bekostigd, heeft het recht om dat werk na verloop van een redelijke termijn na de eerste openbaarmaking ervan, om niet beschikbaar te stellen voor het publiek, mits de bron van de eerste openbaarmaking daarbij op duidelijke wijze wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Inleiding.....	4
1.1. Achtergrond	4
1.2. Opzet document.....	4
2. Resultaten	5
2.1. Publicaties in aantallen, per uitgever en naar HOOP gebied.....	5
2.2. Draagvlak onderzoekers	6
2.3. Workflow.....	8
2.4. Reacties uitgevers	10
3. Conclusies.....	11
Bijlage 1: Amendement Taverne en de weg richting 100% open access.....	14

¹ T.o.v. het officiële beslisdocument ontbreken in onderliggende publieke versie: de paragraaf over besluitvorming, detailinformatie over urenbesteding, detailinformatie over gevoerde gesprekken met de Mediafederatie, actiepunten t.b.v. te nemen vervolgstappen, een overzicht van leden van de NPOS klankbordgroep.

Samenvatting en besluitvorming

Om het amendement Taverne (artikel 25fa van het auteurswetboek) te operationaliseren zijn door NPOS concrete uitgangspunten vastgesteld waaronder zes maanden embargo en hantering van de gepubliceerde versie, oftewel de 'Version of Record' (VOR). Deze uitgangspunten zijn vervolgens, in lijn met het OC&W sectorakkoord, door de VSNU in de praktijk getoetst op werkbaarheid. Daarbij ging het zowel om draagvlak bij onderzoekers, aandachtspunten rond workflow bij verdere opschaling als om zicht te krijgen op het standpunt van uitgevers. De pilot kenmerkte zich door nauwe samenwerking tussen universiteiten, zowel bij kennisuitwisseling, juridische afstemming als promotie waaronder een gezamenlijke steun en participatie door alle rectoren. Na 7 maanden is de pilot geëvalueerd aan de hand van de gedeelde publicaties, feedback van de universitaire projectleiders en gesprekken met uitgevers via de branchevereniging Media voor Vak & Wetenschap.

De meeste universiteiten kozen voor een brede pilot qua deelnemende faculteiten en uitgevers, een enkele universiteit focuste op een faculteit of een uitgever. Vier universiteiten wisten de beoogde 5% deelnemende onderzoekers te werven en behaalden daarmee voor 2018 een toename van het totaal aantal in open access gedeelde peer reviewed artikelen met gemiddeld 6%. Dit laat de potentie van verdere invoering van het amendement zien.

In totaal hebben ruim 600 onderzoekers meegedaan en zijn ruim 2.800 publicaties gedeeld. Naast peer reviewed artikelen (75%), ging het ook om conference proceedings en boekhoofdstukken uit edited collections. Top 3 uitgevers waren Elsevier (28% van de gedeelde publicaties), Wiley (12%) en Springer/Nature (10%). Veel deelnemers wilden zowel recente publicaties als materiaal van een jaar of ouder delen. Onderzoekers zijn positief over de extra mogelijkheden om werk te delen en de ondersteuning door de universiteit, op de sociale media zijn alleen positieve berichten en een enkele vraag gedeeld, geen negatieve standpunten. De belangrijkste reden voor onderzoekers om niet mee te doen is onzekerheid m.b.t. reacties van uitgevers en/of hun co-auteurs en het ervaren van druk op hun positie van editor als ze af gingen wijken van het beleid van de uitgever. Daarom is het belangrijk Taverne verder te verankeren (CAO, lokaal beleid). Niet noodzakelijk maar wel zinvol om te verkennen is of er met specifieke uitgevers nog Taverne afspraken te maken zijn als onderdeel van een transformatieve deal.

Uit analyse van de totale tijdsinvestering bij bibliotheken kan geconcludeerd worden dat het administratieve proces, het harvesten en delen van materiaal gemiddeld zo'n 7.50 euro per werk kost. Dit is afgezet tegen de kosten voor wetenschappelijk publiceren zeer gering. Desalniettemin was het werkproces in de pilot arbeidsintensief. Veel processtappen moesten handmatig worden gezet. Grotere efficiëntie kan zowel worden bereikt door proces- en systeemoptimalisatie. Dit loont zeker de moeite bij opschaling. Te nemen acties verschillen echter per instelling. Een korte termijn alternatief is om meer capaciteit beschikbaar te stellen. Met een 1/2^e tot 1 fte in het eerste jaar (al naar gelang een focus op recente peer reviewed

artikelen of ook het delen van oudere artikelen, boekhoofdstukken en conference proceedings) en enkele tienden aan fte in de jaren daarna zal een gemiddelde universiteit in staat moeten zijn het proces te faciliteren. Mits daadwerkelijk breed geïmplementeerd leidt dit tot een forse toename van het aantal in open access gedeelde publicaties. Belangrijk is daarbij wel zicht te houden op het voldoen aan eventuele strengere eisen van funders. NWO kent een 0 maanden embargotermijn, in Plan S zijn hier eisen m.b.t. gebruik van een Creative Commons-licentie en behoud van auteursrecht aan toegevoegd. Verder is het essentieel om focus te houden op de transitie van het publicatieproces naar volledig open access als onderdeel van de bredere Open Science doelstelling. Taverne fungeert primair als vangnet omdat het de afhankelijkheid van internationale ontwikkelingen en medewerking van uitgevers vermindert (bijlage 1). Vanuit die optiek is het zinvol om m.b.t. CAO, instellingsbeleid en de geplande evaluatie van de auteurswet te kijken hoe de mogelijkheden die het amendement bieden kunnen worden uitgebreid en/of aangevuld met acties om behoud van auteursrecht te borgen en Plan S compliancy te ondersteunen, bijvoorbeeld door het te koppelen aan het Harvard model.

Hoewel uitgevers kritisch zijn over de gehanteerde uitgangspunten, met name het gebruik van de VOR in plaats van een gereviewde auteursversie ('Author Accepted Manuscript, AAM) en het delen van boekhoofdstukken, is er geen aanleiding deze uitgangspunten te wijzigen. Het is wel zinvol de samenwerking met uitgevers richting open access te intensiveren en dit gebeurt in de praktijk al aan de hand van nieuwe transformatieve deals met kleinere (society) uitgevers en een NPOS project voor OA boeken. Gedurende de pilot zijn er geen formele verzoeken en eventuele juridische claims van uitgevers geweest m.b.t. het delen van publicaties. Dit biedt echter geen garantie voor uitblijven van formele stappen door uitgevers in de toekomst.

Amendement Taverne vertaald naar NPOS uitgangspunten

- a. *Het werk wordt gedeeld in de definitieve, gepubliceerde versie (VOR).*
- b. *Als redelijke termijn wordt een uniforme standaard van 6 maanden gehanteerd, ongeacht het vakgebied.*
- c. *'Eerste openbaarmaking' wordt vertaald naar de datum waarop het artikel in de gepubliceerde versie voor het eerst online beschikbaar komt. Dit ligt vaak voor de publicatiedatum van het volume/issue.*
- d. *Kort wetenschappelijk werk betreft zowel artikelen als conference papers en losse hoofdstukken in 'edited collections'. Monografieën en hoofdstukken van monografieën vallen hier dus niet onder.*
- e. *De landelijke uitgangspunten gelden ook indien de uitgever zich beroept op buitenlands recht en/of slechts een (beperkt) deel van de coauteurs via Nederlandse publieke middelen is gefinancierd. Het benoemen van een onderzoeker als coauteur wordt gezien als bewijs dat de bijdrage van belang is geweest.*
- f. *De hierboven genoemde uitgangspunten gelden voor alle onderzoekers wiens werk geheel of gedeeltelijk is gefinancierd met Nederlandse publieke middelen, ongeacht de vraag hoe auteursrecht is vastgesteld tussen onderzoeker(s) en werkgever.*

1. Inleiding

1.1. Achtergrond

Om artikel 25fa van de auteurswet ('amendement Taverne') te implementeren, heeft het bestuur van het Nationaal Platform Open Science (NPOS) op 7 juni 2018 ingestemd met een set van concrete uitgangspunten. Ook is goedkeuring gegeven aan de opzet van een pilot waarbij de werkbaarheid van deze uitgangspunten door een afgebakende groep NPOS-leden in een brede set van onderzoeksgebieden en uitgevers wordt getoetst. In lijn met het NPOS-besluit en het sectorakkoord met OC&W heeft de VSNU op 15 juni 2018 besloten de pilot uit te voeren². Dit moet leiden tot:

- Een (geüpdatete) set uitgangspunten voor verdere landelijke implementatie (zie box pagina 4).
- Een advies over landelijke implementatie met aandacht voor verankering in lokaal beleid, workflow, systeeminrichting en juridische aandachtspunten. Het is aan de individuele NPOS organisaties zelf om te bepalen hoe en op welk moment hier invulling aan wordt gegeven. Zo nodig kan besloten worden dit (deels) gezamenlijk in projectvorm te doen.
- Een voorstel over de wijze waarop mogelijke langlopende gezamenlijke aandachtspunten kunnen worden belegd bij bestaande overleggremia.

Aanvullend op dit besluit hebben de universiteiten eind 2018 afgesproken eventuele juridische kosten die ontstaan gedurende de pilot gezamenlijk te delen³. Op 31 januari 2019 is de pilot officieel van start gegaan en op 31 augustus formeel gestopt. Gedurende de evaluatie- en besluitvormingsfase die loopt tot december 2019 wordt dienstverlening voor onderzoekers gecontinueerd binnen de bandbreedte van de pilot opzet (geen nieuwe deelnemende organisaties, geen opschaling binnen universiteiten)⁴.

Omdat in de loop van de pilot steeds vaker de vraag 'hoe kan Taverne bijdragen aan het behalen van de 100% open access doelstelling' gesteld werd, gaat het document hier ook op in.

1.2. Opzet document

Dit document schetst de resultaten (hoofdstuk 2) en de conclusies (hoofdstuk 3). Over het belang van Taverne richting 100% Open Access wordt in bijlage 1 ingegaan.

2 Document: SSPG.03.05

3 Alleen de EUR en OU hebben, vanwege een latere start van hun lokale pilot, hierin niet geparticipeerd.

4 Dit is afgestemd met VSNU en UKB.

2. Resultaten

Gedurende de pilot waren er drie aandachtspunten: wat is het *draagvlak van onderzoekers*, hoe verloopt de *workflow* en wat zijn de *reacties van uitgevers*. Om voldoende inzicht te verkrijgen is van te voren als doel gesteld om zo'n 5% van de onderzoekers te betrekken bij de pilot. Bij een meerderheid van de universiteiten is daadwerkelijk een brede doelgroep onderzoekers betrokken, bij enkele universiteiten is de scope bewust beperkt gehouden door te kiezen voor deelnemende faculteiten of door te focussen op een enkele uitgever. Twee instellingen zijn in de zomer gestart met de pilot, beide organisaties hebben daarom nog onvoldoende gegevens voor de landelijke evaluatie, deze zijn niet meegenomen in de evaluatie.

2.1. Publicaties in aantallen, per uitgever en naar HOOP gebied

In totaal zijn er ruim 2800 publicaties gedurende de pilot gedeeld waarvan driekwart peer reviewed artikelen, 13% boekhoofdstukken van edited collections en zo'n 8% conference papers. Iets minder dan de helft van de publicaties kwam uit 2018 of 2019. Daarmee gaven veel universiteiten ook gehoor aan de wens van onderzoekers om naast actuele publicaties hun eerdere werken te delen.

Zo'n 28% van de publicaties was uitgegeven door Elsevier, 12% door Wiley, 10% door Springer/Nature en 5% door Taylor & Francis. Brill, Wolters Kluwer, IEEE, Sage, Cambridge Press en Oxford University Press zaten tussen de 2 en 3%, gevolgd door een 'long tail' van (100+) uitgevers. Deze cijfers worden met name beïnvloedt door het aantal VSNU publicaties per uitgever en bestaande open access afspraken.

Qua HOOP gebieden scoorden in absolute zin 'Techniek' en 'Gedrag en Maatschappij' het hoogst, gevolgd door 'Taal en Cultuur' en 'Natuur'. Afgezet tegen het totaal aantal publicaties per HOOP gebied, scoorden 'Gedrag en Maatschappij', 'Taal en Cultuur' en 'Techniek' relatief hoog. 'Gezondheid' scoorde relatief laag. Dit is te verklaren door het ontbreken van deelname vanuit de UMC's (uitzondering: RU). 'Natuur' scoorde relatief lager wat verklaard kan worden door het relatief grote aandeel van dit HOOP gebied in open access publiceren. Ondank dat er nog geen cijfers van de EUR zijn meegenomen was het aantal publicaties voor 'Rechten' en voor 'Economie' al in lijn met het overall aantal publicaties in HOOP gebieden. Kijkend naar

publicatietype dan blijkt meer dan de helft van de boeken onder 'Taal en Cultuur' of 'Rechten' te vallen wat past bij de publicatiecultuur. 'Techniek' was goed voor tweederde van de conference papers.

Geconcludeerd kan worden dat er daadwerkelijk sprake was van een brede pilot waarbij van een groot aantal uitgevers materiaal is gedeeld, er sprake is van een diversiteit aan publicaties en duidelijke verspreiding over de HOOP gebieden. Dat de Social Sciences en Humanities daarbij relatief goed scoren is zowel positief (er is draagvlak binnen deze domeinen) als logisch (er zijn t.o.v. 'Techniek', 'Natuur' en 'Gezondheid' minder open access publiceermogelijkheden).

Ondanks de beperkte omvang laat de pilot zien dat het als instrument veel potentie heeft in de uptake richting 100% open access. Bij vier universiteiten ligt het percentage via Taverne gedeelde peer reviewed artikelen t.o.v. het totaal aantal peer reviewed artikelen uit 2018 op zo'n 6%. Daarmee heeft Taverne nu al impact op de VSNU open access monitor. Aandachtspunt hierbij is wel de teldatum en de wijze waarop artikelen die nog onder embargo in de repository staan worden meegenomen. Hoewel het hanteren van de online verschijningsdatum helpt bij het open delen via de repository (gemiddeld 3 maanden vroeger dan de issuedatum) bestaat het risico dat op basis van de huidige peildatum niet alle Taverne publicaties in een universitaire en/of VSNU jaarrapportage meegenomen worden.

Vergroting van de impact van Taverne op de 100% OA doelstelling is mogelijk door:

- Gebruik Taverne ook om publicaties met terugwerkende kracht open te maken. Enerzijds wordt daarmee ingespeeld op een behoefte die bij diverse onderzoekers blijkt te spelen om hun hele 'oeuvre' in open access te krijgen, anderzijds wordt daarmee ook waardevolle wetenschappelijke kennis van voor 2018 ontsloten.
- Overweeg als instelling om i.v.m. de embargoperiode 'Taverne-publicaties' herkenbaar te maken ten behoeve van universitaire rapportages. Geef naast de feitelijke open-accesscijfers ook aan hoeveel 'Taverne-publicaties' nog onder embargo in de repository staan. Aldus wordt de inspanning in het werken naar 100% open access beter zichtbaar. Zorg er daarnaast voor dat in de VSNU rapportage dit na-ijl effect zichtbaar wordt gemaakt. Dat kan zowel door later te meten als over een langere periode meerdere meetmomenten in te voeren.
- Maak 'Taverne-publicaties' in de repository beter herkenbaar als open access voor Unpaywall en andere tools. Dit helpt vindbaarheid voor gebruikers en vergemakkelijkt het maken van rapportages voor bijvoorbeeld jaarverslagen..

2.2. Draagvlak onderzoekers

In totaal hebben ruim 600 onderzoekers meegedaan, gelijkelijk verdeeld over hoogleraren en universitair (hoofd) docenten. De gezamenlijke oproep van rectoren om mee te doen vormde een belangrijk signaal richting de onderzoeksgemeenschap om in actie te komen. Als communicatiemiddel om onderzoekers te bereiken is een 'You Share, We Take Care'-campagne gemaakt inclusief poster. ScienceGuide heeft twee keer aandacht besteed aan de pilot en vanuit het internationale open access netwerk is veel interesse in de aanpak.

Nederlandse rectoren maken eigen publicaties openbaar beschikbaar

11 maart 2019 | Bestuurders doen duit in het zakje in zoektocht naar 'redelijke termijn' voor open access.

Sicco de Knecht | [Politiek & Debat](#) | [Nieuws](#)

Repository route is een belangrijke loot aan open access boom

6 februari 2019 | De VSNU Taverne-pilot is een belangrijke aanvulling op big deal onderhandelingen en Plan S stelt Arjan Schalken (Vrije Universiteit)...

Arjan Schalken | [Politiek & Debat](#) | [Opinie](#)

Onderzoekers die deelnamen aan de pilot gaven aan het delen van de VOR, de relatief korte embargo (met name in Humanities en Social Sciences) en de ondersteuning vanuit de organisatie te waarderen. De belangrijkste reden voor onderzoekers om niet mee te doen is onzekerheid m.b.t. reacties van uitgevers en/of hun co-auteurs. Van diverse universiteiten kwam het signaal dat onderzoekers vanuit hun rol als editors bang zijn door de uitgever op een 'black list' te worden gezet en noemden dit als reden niet mee te doen. Bij sommige universiteiten zorgen 'afhaak momenten' in de workflow zoals het schriftelijk moeten tekenen en versturen van scans voor afvallers.

Op Twitter gaven onderzoekers positieve reacties of stelden vragen. Er is geen sprake geweest van negatieve berichtgeving. Een vraag op Twitter om een overzicht van deelnemende onderzoekers en hun gedeelde publicaties is afgewezen vanwege privacy redenen.

De mate waarin de pilot interessant was voor onderzoekers werd vanzelfsprekend ook bepaald door hun publicatiestrategie. Voor sommigen is open access publiceren in goud of hybride journals al de standaard werkwijze en wie publiceert vanuit een NWO-project krijgt te maken met strengere open-access eisen.

Werving van deelnemende onderzoekers verliep bij de meeste universiteiten gericht via bestaande netwerken en/of met een focus op specifieke faculteiten. Hoewel het wervingsproces arbeidsintensief was, vonden de projectleiders de contactmomenten met onderzoekers erg waardevol.

Mogelijkheden om meer onderzoekers deel te laten nemen zijn (naast brede invoering):

- Veranker uitgangspunten (CAO, arbeidscontract, beleid, zie ook elders in dit document) opdat het een formele status krijgt.
- Verwijs naar Taverne als uitgangspunt in transformatieve 'publish & read'-deals.
- Investeer in persoonlijke communicatie met onderzoekers en maak gebruik van champions binnen het vakgebied van betreffende onderzoeker.

- Neem de meerwaarde van Taverne mee in gerichte acties bij faculteiten en onderzoeksgroepen in het kader van de 100% open access doelstelling.
- Maak deelname zo laagdrempelig en eenvoudig mogelijk (zie workflow)
- Als een onderzoeker liever de AAM versie wil delen en/of er alleen een AAM versie voorhanden is: faciliteer dat ook. Taverne is immers geen doel maar een middel.
- Investeer in gerichtere communicatie en advisering richting editors (in chief) over hun positie in het open access krachtenveld. Dit gaat overigens veel verder dan Taverne en is bijvoorbeeld ook gerelateerd aan het flippen van journals.
- Op het moment dat bovengenoemde zaken goed lopen is het goed om als instelling te overwegen aanvragen van voormalig medewerkers om werk te delen te honoreren. De vraag in hoeverre instellingen complete cv's van onderzoekers willen faciliteren gaat echter verder dan Taverne en zal vanuit een bredere context moeten worden besproken.

Hoewel er dus meer dan voldoende mogelijkheden zijn om onderzoekers deel te laten nemen, dient dat niet de focus te worden richting 100% open access. Taverne is een instrument met z'n sterke kanten en beperkingen. Zie hiervoor ook bijlage 1. Het is allereerst belangrijk dat de onderzoeker beseft dat hij/zij meerdere mogelijkheden heeft al naar gelang de publicatiestrategie- en cultuur en eisen van de onderzoeksfinancier. Taverne is daarbij voor artikelen niet een startpunt maar eerder een vangnet: indien er niet wordt gepubliceerd in een open access tijdschrift of in een tijdschrift die onder een 'publish & read'-deal valt dan kan de onderzoeker via Taverne laagdrempelig het werk delen.

2.3. Workflow

Alle universitaire projectleiders geven aan dat de huidige, handmatige workflow arbeidsintensief is. Bij een enkele universiteit is extra capaciteit beschikbaar gesteld, in de meeste gevallen werd het werk echter in de staande organisatie gedaan. Op basis van de tijdsindicatie van de 5 universiteiten met de meeste deelnemers en gedeelde artikelen is de tijdsinvestering voor de administratieve verwerking globaal:

- Handmatig licentie tekenen: 30 minuten per deelnemende onderzoeker⁵
- Beschikbaar stellen van reeds in gesloten repository aanwezig artikel: 1 minuut per publicatie.
- Beschikbaar stellen van bij uitgever handmatig geharvest artikel (via DOI): 5 minuten per publicatie. Dit betreft de meerderheid van het materiaal.
- Beschikbaar stellen van een bij de uitgever handmatig gedownload artikel en boekhoofdstuk: 10 minuten per publicatie. Voor vakgebieden als Rechten, Geesteswetenschappen en voor conference papers was dit relatief vaker het geval.

⁵ De meeste universiteiten hanteren een licentie voor alle werken waardoor dit eenmalig moet worden getekend.

Een enkele universiteit probeerde indien er geen online artikel voor handen was nog via o.a. een verzoek bij de auteur aan een copy te komen en/of scande een boekhoofdstuk indien alleen de papieren versie aanwezig was. Hierdoor kan de benodigde tijd voor een publicatie sterk oplopen. Andere universiteiten zochten niet verder naar publicaties uit oogpunt van efficiëntie. Dit leverde in de praktijk een hoeveelheid van 'niet gevonden' artikelen op variërend van enkele procenten olopend tot 20% al naar gelang type publicatie en de beschikbare licenties voor toegang tot publicaties van eigen onderzoekers. Diverse universiteiten meldde praktische aandachtspunten als het ging om complexe interne tekenprocessen en complexe workflow in het research informatiesysteem waarbij het toevoegen van metadata en publicaties langs meerdere afdelingen liep. Voor alle universiteiten geldt dat er nog geen efficiënte werkwijze is om snel zicht te hebben op nieuwe publicaties van deelnemende onderzoekers.

Mogelijkheden om de workflow efficiënter te maken, zijn:

- Veranker Taverne in CAO, arbeidscontract en/of beleid (zie ook de vorige paragraaf). Daarmee wordt het proces van het verlenen van instemming versimpeld.
- Zo lang het niet in de CAO en/of arbeidscontract staat kan het voor een instelling interessant zijn om het tekenproces te vergemakkelijken via een digitale 'click wrap' module. Zo'n 'ik doe wel/niet mee'⁶ formulier kan een instelling binnen het eigen intranet ontwikkelen en uitrollen⁷. Gekoppeld aan beleid (zie 2.2.) en PR kan dit zorgen voor niet alleen een snelle toename van het aantal deelnemers maar ook beperkte administratieve last en inzet van fte (zie rekenvoorbeeld II hierboven). Kosten-baten moeten door elke instelling individueel worden bepaald.
- Universiteiten die in de pilot een 'licentie per werk' hanteerden kunnen overwegen over te stappen naar een 'licentie voor alle werken'. Universiteit en onderzoeker kunnen dan nog steeds besluiten individuele artikelen niet via Taverne te delen als het artikel niet onder het amendement valt of omdat delen via Taverne niet de eisen van een financier afdekt.
- Delegeer (al dan niet voor deze specifieke situatie) waar nodig bevoegdheden in het research informatiesysteem (CRIS) zodanig dat het toevoegen van metadata en publicaties centraal (vanuit de UB) ondersteund kan worden.
- Maak als onderdeel van transformatieve deals ook een 'groen open access'-afspraken in lijn met Taverne voor het aanleveren/plaatsen van publicaties in de repository. Dit zou een uitbreiding betreffen van de afspraak die nu o.a. met uitgever Taylor en Francis is gemaakt voor het aanleveren van open access artikelen die binnen de licentie vallen.
- Geautomatiseerd harvesten van publicaties die gedeeld mogen worden. Er is inmiddels overleg met het Duitse '[Deep Green](#)' project dat beoogt een 'data hub' te realiseren

6 Aangezien het amendement een persoonlijk recht is, zal hier om gevraagd moeten worden.

7 Bij een CAO vermelding zal zo'n formulier mogelijk nog steeds nodig zijn maar bijv. als 'opt out'.

waarin uitgevers publicaties en metadata beschikbaar stellen opdat na de embargotermijn publicaties eenvoudig gedeeld kunnen worden in de instellingsrepository.

- Onderzoek hoe van deelnemende onderzoekers eenvoudig een actueel overzicht kan worden bijgehouden van nieuwe publicaties opdat deze snel kunnen worden toegevoegd aan de repository. Check zolang dat niet mogelijk is minimaal eens per half jaar voor nieuwe publicaties.

2.4. Reacties uitgevers

Naast draagvlak van onderzoekers en efficiëntie workflow waren de reacties van uitgevers een derde aandachtspunt in de pilot. Aangezien het hier gaat om een brede doelgroep zijn er als onderdeel van de pilot meerdere activiteiten ontplooid.

Om bekendheid te geven aan de pilot is voorafgaande aan de start een memo gestuurd naar de Nederlandse Branchevereniging Media voor Vak & Wetenschap (MVW) met informatie over de opzet en achtergrond van de pilot en de gehanteerde uitgangspunten. Tevens is dit memo op basis van de SURF Market contact lijst naar ruim 20 nationale en internationale uitgevers verzonden. Verder is via Twitter actief informatie verspreid, staat er op openaccess.nl zowel een Nederlandstalige als Engelstalige [informatiepagina](#) en is er via enkele media (waaronder ScienceGuide) aandacht aan de pilot besteed. Daarmee hebben uitgevers vele mogelijkheden gehad om direct of indirect kennis te nemen van de pilot en de gehanteerde uitgangspunten.

Gedurende de pilot zijn er drie gesprekken met MVW geweest waarbij vertegenwoordigers van de directie van MVW, Brill, Springer en Elsevier aan tafel zaten. Na het tweede overleg is een schriftelijke reactie ontvangen. Deze reactie is verwerkt in de conceptversie van het rapport. MVW heeft versie 0.9 van dit rapport vervolgens kunnen lezen en heeft in een gesprek haar aandachtspunten en bezwaren benoemd. Er is aanvullend op dit gesprek geen schriftelijke reactie binnengekomen. Hieronder staan de aandachtspunten op basis van het gesprek, het standpunt van de VSNU en de wijze waarop aandachtspunten waar relevant in het document zijn meegenomen.

Naast de gesprekken met de MVW is eenmalig met Wolters Kluwer overlegd n.a.v. een vraag hoe de pilot zich verhoudt tot gemaakte big deal afspraken. Daarbij is vanuit de VSNU aangegeven dat het gebruikmaken van het amendement een persoonlijk recht van een onderzoeker is en dus los staat van afspraak tussen een uitgever en de VSNU.

Van de kant van nationale en internationale uitgevers zijn verder geen reacties ontvangen bij universiteiten, VSNU of projectleiding. Dat kan natuurlijk nog gebeuren n.a.v. de evaluatie en besluitvorming en/of op enig moment in de toekomst.

3. Conclusies

In het licht van het doel van de pilot (zie 1.1) en de resultaten (zie 2) zijn voor de VSNU aantal conclusies te trekken, zie hieronder. In hoofdstuk 4 worden deze omgezet naar acties.

Algemene conclusies en conclusies m.b.t. positie van Taverne richting 100% open access

1. Taverne heeft de potentie om een waardevol instrument te zijn richting 100% open access. Daarbij gaat het zowel om de mogelijkheid om onafhankelijk van internationale ontwikkelingen werk van VSNU co-auteurs open te delen als om als vangnet te fungeren daar waar de primaire strategie (transformatieve deals) te lang duurt of niet tot resultaat leiden.
2. Voor een brede implementatie kunnen de huidige uitgangspunten gehanteerd worden. Of de resultaten van de evaluatie van de auteurswet die eind 2019 wordt gestart nog impact heeft op deze uitgangspunten moet in 2020 blijken. NPOS speelt vanzelfsprekend ook zelf een rol in die evaluatie.
3. Een beperking van Taverne is dat het niet Plan S compliant is. Het is belangrijk dat de onderzoeksinstellingen i.s.m. mede NPOS-leden NWO en ZonMW vaststellen welke aanvullende mogelijkheden naast Taverne gecreëerd moeten worden genomen om ook Plan S compliant te kunnen deponeren en hoe beide sporen optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd.
4. Onderzoeker gebruiken Taverne ook om boekhoofdstukken van edited collections en conference papers mee te delen. Daarmee verrijkt het instrument het open access publicatielandschap.
5. De hoeveelheid gedeelde Taverne-publicaties is aanzienlijk te vergroten indien met terugwerkende kracht publicaties beschikbaar worden gesteld (2017 en eerder), publicaties van eerdere werkgevers kunnen worden gedeeld en voormalig-medewerkers hun werk via de instelling kunnen delen.
6. Het is voor zowel de 100% open access doelstelling als het kunnen tonen van de impact van Taverne belangrijk om in de landelijke en universitaire open access rapportages rekening te houden met publicaties die nog onder embargo in de repository zitten.

Aanvullende conclusies m.b.t. draagvlak onderzoekers

7. Er is draagvlak bij (senior-) onderzoekers vanuit alle wetenschapsgebieden. Zorgpunten m.b.t. reputatie bij uitgevers en/of reacties van co-auteurs vragen wel om aandacht, dat geldt ook voor mogelijke druk die editors (in chief) voelen.
8. Opnemen van Taverne in de CAO, universitair beleid en verankering in transformatieve deals (zie conclusies uitgevers) dragen bij aan vermindering van zorgpunten.

Aanvullende conclusies m.b.t. workflow

9. Deelnemers kunnen diverse stappen nemen om de lokale workflow te vereenvoudigen en/of te versnellen. Dit varieert van inzetten van extra fte tot verankering in beleid, hanteren van een online formulier tot optimalisatie van werkprocessen.
10. Het is wenselijk om op VSNU niveau vast te stellen of er draagvlak is voor een gezamenlijk CRIS en repositorybeleid om het delen van publicaties van voormalig medewerkers en/of het toevoegen van publicaties van publicaties bij voormalig werkgevers te ondersteunen. Universiteiten die dit kunnen en/of willen ondersteunen kunnen vanzelfsprekend zelf al wel hiermee aan de slag gaan.
11. Opnemen van Taverne in de CAO, lokaal beleid en verankering in transformatieve deals (inclusief het maken van afspraken over aanlevering van pdf's) maakt de workflow efficiënter.

Aanvullende conclusies m.b.t. uitgevers

12. Aangezien er sprake is van een breed scala aan ontwikkelingen rond open access (transformatieve deals, internationale ontwikkelingen, open access voor boeken) is het belangrijk een open dialoog met uitgevers te continueren.
13. Nieuw op te zetten 'transformatieve deals' bieden de mogelijkheid om Taverne te verankeren in afspraken met uitgever. Dit biedt zowel meerwaarde bij het verkrijgen van VOR versies van co-auteur als om workflow te vereenvoudigen bij het harvesten (zie het Duitse project 'Deep Green'). Transformatie wordt daarbij mede zichtbaar omdat bij toename van het aantal deals van betreffende uitgever met andere landen, ook steeds meer co-auteur publicaties direct in open access gepubliceerd worden en dus het percentage groen open access via Taverne afneemt. Zodra een tijdschrift geflipt is naar volledig open access, speelt Taverne in z'n geheel niet meer voor betreffend tijdschrift.
14. Een alternatief op inzet van Taverne om werk na 6 maanden de VOR versie te delen is om uitgevers de mogelijkheid te bieden zonder embargo zelf de AAM versie aan te leveren. Indien vervolgens deze AAM versie al in de repository aanwezig is, hoeft de VOR niet alsnog centraal toegevoegd te worden. Wel kan een onderzoeker zelf besluiten op basis van Taverne de VOR toe te voegen.
15. Het is niet uit te sluiten dat na brede implementatie een uitgever alsnog juridische stappen zet. Het blijft belangrijk dat onderzoeksinstituten samenwerken, zowel op gebied van het delen van financiële risico's als om eenduidig te reageren bij eventuele juridische correspondentie.

Aanvullende conclusies op NPOS niveau

Hoewel in de pilot er geen gericht onderzoek is gedaan naar toepasbaarheid van Taverne voor alle NPOS-leden, kunnen op basis van de ervaringen wel een aantal eerste conclusies worden getrokken.

- Verdere verankering op NPOS-niveau is belangrijk. De reikwijdte van Taverne beperkt zich niet tot universiteiten.

- Taverne is niet voor alle NPOS-leden even waardevol. Deels gaat het dan om de vraag of werk wel binnen de scope valt (HBO), deels worden er strengere eisen gesteld (NWO, ZonMW). Aandachtspunten m.b.t. de workflow zijn sterk afhankelijk van organisatiestructuur en repository (als die er is), gezien de diversiteit aan situaties is het raadzaam dit aan organisaties zelf over te laten en niet op NPOS niveau op te pakken.
- Het is belangrijk dat op NPOS niveau input wordt geleverd voor de evaluatie van de auteurswet inclusief amendement 25 fa.
- Ook als een NPOS-lid de meerwaarde van Taverne beperkt vindt bij het behalen van de 100% open access doelstelling, dient het rekening te houden met eigen onderzoekers die gebruik willen maken van het amendement. Dit vraagt bijvoorbeeld om expliciete besluitvorming over de wijze waarop een onderzoeker ondersteund wordt (qua delen van werk maar bijvoorbeeld ook bij een eventueel geschil met een uitgever).
- Het is zinvol om als NPOS vast te stellen hoe onderzoekers die niet werkzaam zijn bij één van de NPOS-leden en die op basis van Taverne hun werk willen delen, zo nodig kunnen worden bijgestaan. Daarmee wordt invulling gegeven aan 'Nationaal'. Dit kan via een algemene informatiepagina over het inzetten van het amendement door 'externe' onderzoekers maar indien gewenst ook via (juridisch) advies.

Tot slot is het zeer positief te constateren dat alle universiteiten gedurende de pilot gezamenlijk hebben opgetrokken. Alle 14 VSNU leden doen mee, de decanen hebben hun steun uitgesproken, er ligt een breed gedragen toezegging om eventuele juridische kosten te delen, universitaire projectleiders werken nauw samen en universitair juristen waren aangehaakt bij de pilot. Ook betrokkenheid van NPOS en OC&W zijn belangrijk geweest in dit proces. Het is goed deze werkwijze ook na de pilot vast te houden en als best practice te gebruiken bij andere VSNU projecten.

Bijlage 1: Amendement Taverne en de weg richting 100% open access

In lijn met de nationale '100% open access in 2020' doelstelling, ijvert de VSNU voor het maken van lees- en publiceerafspraken met grotere uitgevers. Daarnaast hebben een aantal Europese onderzoeksfinanciers, waaronder NWO en ZonMW, zich het afgelopen jaar verenigd in cOAlition S en middels Plan S⁸ eisen gesteld om te komen tot 100% open access voor het door hen gefinancierde onderzoek. Deze eisen gaan verder dan die van de Nederlandse overheid. De Taverne-uitgangspunten ondersteunen de nationale doelstelling maar zijn niet compliant met Plan S eisen als 'geen embargo termijn', 'behoud van auteursrechten' en gebruik een CC-BY licentie. Hoe verhoudt het amendement zich tot lees- en publiceerafspraken, Plan S en andere ontwikkelingen richting 100% OA?

De soms moeizame en langdurige onderhandelingen met uitgevers en de discussie die ontstond rond Plan S maken duidelijk dat de wereld achter de '100% open access' doelstelling complex is. De toename van de hoeveelheid in open access gepubliceerde artikelen in Nederland vlakkt af⁹. De lees- en publiceerstrategie richting grote uitgevers kan niet het enige instrument zijn om het ambitieuze open access doel op korte termijn te bereiken. Niet alleen omdat er nog een 'long tail' van kleine uitgevers is, maar ook omdat deze strategie in z'n huidige vorm alleen corresponding auteurs ondersteunt daar waar de 100% open access doelstelling geldt voor alle wetenschappelijke artikelen waar Nederlandse universiteiten bij betrokken zijn. Uit CWTS cijfers¹⁰ blijkt dat het percentage artikelen met een corresponding auteur van een Nederlandse universiteit in het afgelopen decennium jaarlijks gemiddeld met 1% is afgenomen tot 51% in 2018. Uit deze CWTS cijfers blijkt ook dat internationale corresponding auteurs relatief minder in open access publiceren dan corresponding auteurs van Nederlandse universiteiten. Dit geldt met name voor hybride journals maar ook voor volledig open access journals (goud open access) en het delen van werk via de repository (groen open access).

Plan S maakt de VSNU big deal strategie zowel complexer als krachtiger. Complexer aangezien er aanvullende eisen t.b.v. compliancy van read and publish deals ontstaan. Tevens stelt het extra eisen aan groen open access. Tegelijkertijd maakt het de VSNU strategie krachtiger omdat de kans dat hybride tijdschriften 'flippen' naar volledig open access groter wordt als het afsluiten van transformatieve lees- en publiceerafspraken brede internationaal navolging krijgt.

De VSNU open access monitor laat zien dat er via goud, hybride en groen open access, zeker in internationaal perspectief, al flinke stappen worden gemaakt maar dat er tegelijkertijd nog een

⁸ <https://www.coalition-s.org/>

⁹ Conclusie op basis jaarcijfers VSNU over 2018. Dat de cijfers dit jaar al afvlakken komt in belangrijke mate omdat de pilot met Elsevier (30% deelnemende tijdschriften in 2018) niet heeft geleid tot opschaling. Bij opschaling is nog een groei van 10-20% mogelijk maar daarna zal ook afvlakking plaatsvinden.

¹⁰ Op basis Web of Science en Unpaywall, verkregen via persoonlijke communicatie met Thed van Leeuwen

forse inspanning nodig is richting 100% open access. De discussie rond Plan S laat zien dat een deel van de wetenschapsgemeenschap geen voorstander is van disruptie maar de weg van geleidelijkheid voor ogen heeft. Hoe past amendement Taverne hierin?

De kracht van het amendement

Het amendement en de wijze waarop het is omgezet naar concrete uitgangspunten, biedt een brede groep onderzoekers extra mogelijkheden hun publicaties te delen in open access. Denk daarbij aan:

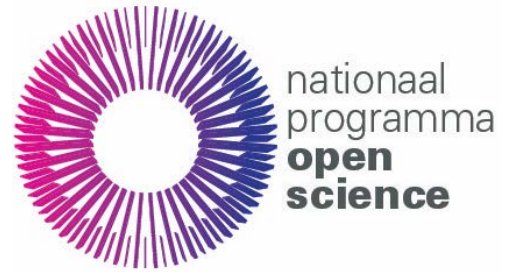
- Onderzoekers die publiceren in een tijdschrift waarvoor er geen open access deal is;
- Onderzoekers die bij het delen van een artikel in de repository geconfronteerd worden met lange(re) embargotermijn van uitgevers;
- Onderzoekers die andere vormen van wetenschappelijke publicaties maken die onder Taverne vallen (conference papers, boekhoofdstuk uit edited collections, etc.);
- Onderzoekers die co-auteur zijn en waarbij de corresponding auteur geen gebruik maakt/ kan maken van een open access deal;
- Onderzoekers die geen budget hebben voor het zelf betalen van article processing charges;
- Onderzoekers die met terugwerkende kracht hun publicaties in open access beschikbaar stellen;
- Onderzoekers die ondersteund willen worden door de universiteit / bibliotheek bij het beschikbaar stellen en delen van hun werk.

De beperking van het amendement

Het amendement heeft in de vorm waarin het nu wordt geïmplementeerd ook een aantal beperkingen.

- Het is een persoonlijk recht. In de context van een complexe CAO-paragraaf over auteursrecht met verschillende interpretaties, betekent dit dat brede toepassing niet eenvoudig is. Implementatie is in de huidige situatie een 'bottom up' proces waarbij de onderzoeker bepaalt er wel/niet gebruik van te maken.
- Er is sprake van een embargotermijn van zes maanden (als vertaling van 'een redelijke termijn')
- Het betreft het recht op delen, niet het behoud van auteursrecht. Er is dus ook geen sprake van het mogen geven van een Creative Commons-licentie om hergebruik van werk te optimaliseren. Er mag bijvoorbeeld wel vanuit externe websites of leeromgevingen via een link verwezen worden naar de publicatie in de repository maar de publicatie mag niet worden opgenomen op een andere website, in een leeromgeving, als onderdeel van een reader, etc.

Genoemde drie beperkingen zorgen er voor dat het amendement niet 'de' methode is om te komen tot 100% volledige en onmiddellijke open access en kennis maximaal te delen en te

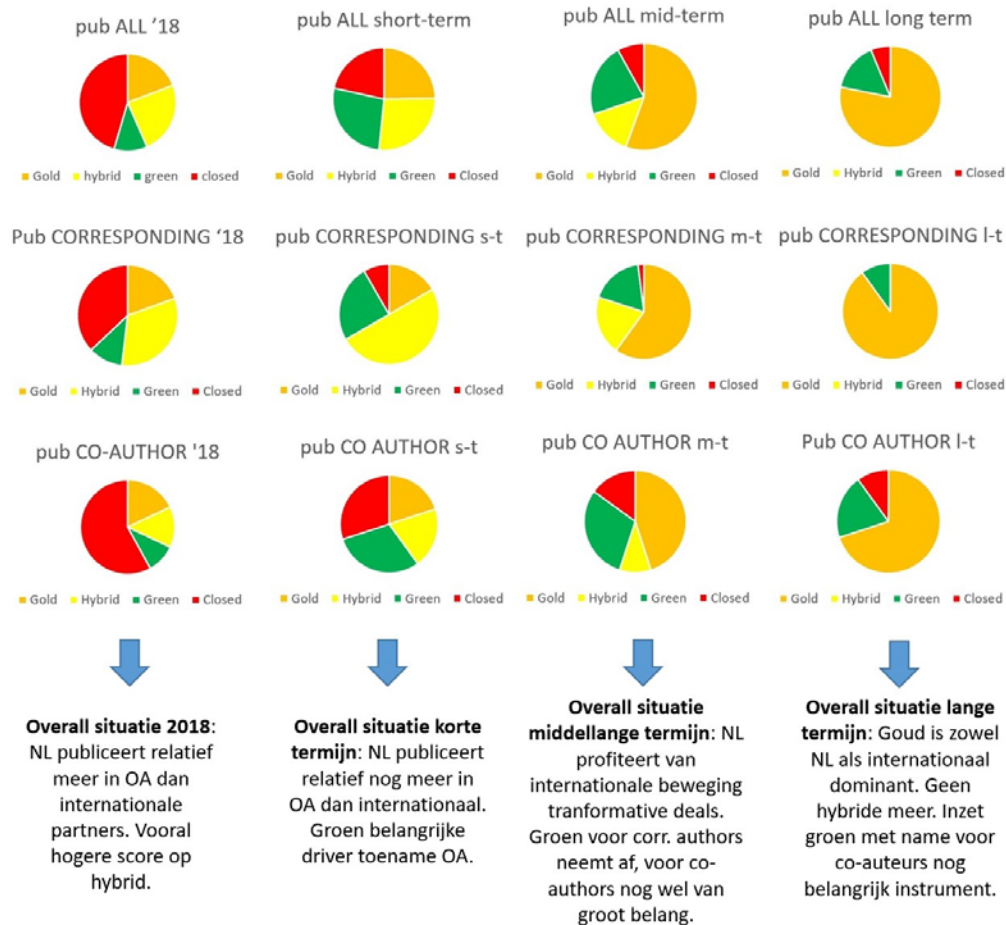

hergebruiken. Het is dus niet een ‘game changer’ en disruptief voor het systeem. Taverne is een instrument dat aanvullend op de lees- en publiceerstrategie moet worden ingezet om 100% open access te bereiken. Idealiter leiden de door de VSNU ingezette lees- en publiceerstrategie en de eisen vanuit Plan S voor transformatieve deals tot een situatie waarin (bijna) alle wetenschappelijke artikelen vrij beschikbaar en herbruikbaar zijn. Daarnaast wordt binnen NPOS gekeken naar bijvoorbeeld het stimuleren van open access voor boeken, dit gaat weer verder dan het delen van hoofdstukken uit ‘edited collections’ op basis van Taverne. Deze ontwikkelingen kosten tijd, de resultaten zijn onzeker en hoeven niet blijvend te zijn. Het amendement Taverne kan in dat licht voor de komende paar jaar worden ingezet als versneller in de nationale open access doelstelling en daarna als duurzaam ‘vangnet’ voor het behoud van een stabiele en efficiënte (bijna) 100% open access situatie. Zie ook de visuele weergave op de volgende pagina.

Evaluatie van de auteurswet en het amendement

In oktober 2019 start het ministerie van Veiligheid & Justitie een evaluatie van de auteurswet. Op basis van de ervaring van de pilot en de (potentiele) rol van het amendement voor de 100% open access doelstelling is het zinvol om voor de evaluatie feedback te geven. Aangezien de scope breder is dan Taverne zal dit in NPOS verband worden georganiseerd en zal vanuit de ervaringen van de pilot input worden geleverd.

Trendontwikkeling open access (indicatief)

OA trend ontwikkeling 'alle publicaties': Closed neemt fors af. Eerst door NL inspanning read & publish deal en Taverne en gaande weg door internationale ontwikkelingen. Percentage corr-authors VSNU neemt af en beïnvloedt inzet en impact instrumenten richting 100% OA. Hybride neemt t.o.v. goud op middellange termijn af door flippen van steeds meer journals. Op lange termijn geen hybride meer.

OA trend ontwikkeling corresponding author publicaties: Eerst forse stap richting bijna 100% OA door transformatieve deals grote uitgevers, verbetering uptake door betere workflows & implementatie Taverne. Later gevolg door transformatieve deals met kleine (society) uitgevers en gedeeltelijke flip journals. Groen blijft vangnet voor 'no deals'. Doel 100% OA wordt zo goed als gehaald maar transformatie proces journals loopt nog.

OA trend ontwikkeling co-author publicaties: steeds meer VSNU publicaties vallen hier onder. Gold neemt fors toe door internationale transformatieve deals, groen/Taverne blijft belangrijk. Klein deel publicaties zijn niet beschikbaar voor OA (geen auteursversie, geen abonnement, geen afspraak met uitgever).

Trendontwikkeling groen:

2018: groen op basis eisen uitgevers (Sherpa Romeo).
Short term: Enkele uitgevers stellen direct AAM versie beschikbaar zonder embargo. Grootste stijging groen door Taverne: VOR versie met 6 maanden embargo.
Mid-term: Steeds meer uitgevers stellen AAM versie beschikbaar, deel met cc-by licentie (Plan S compliant). Overig deel Taverne.
Long term: hoeveelheid groen neemt af door toename goud. Meeste groen is aangeleverd AAM zonder embargo, steeds vaker met cc-by licentie. Overig deel Taverne, met name voor co-authors.

